

Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk 2016-2028

DEL I - MED PLANBESKRIVELSE OG VURDERINGER I HENHOLD
TIL NATURMANGFOLDLOVELN

NORDLAND FYLKESKOMMUNE

Forord

Hovedmålsettingen med det regionale planarbeidet er at forvaltningen av de høstbare vilt- og innlandsfiskeressursene i Nordland skal være bærekraftig. I dette arbeidet har vi noen utfordringer som legges fram i planen. Nå skal vi strukturere en forvaltning til det beste for både viltet og innlandsfisken, samfunnet og de økonomiske interessene.

God forvaltning kommer både naturmiljøet og samfunnet til gode. Det er vesentlig for artsmangfoldet. Det er viktig for grunneierne som forvalter jakt- og fiskerettigheter og driver land- og skogbruk. Viltet og fisken er ikke minst viktig for rekreasjon, matauk og livskvalitet gjennom jakt, fiske og friluftsliv.

I planen ser vi forvaltning av høstbart vilt og innlandsfisk i sammenheng med friluftsliv og verdiskaping. En bærekraftig forvaltning av våre ressurser bidrar positivt til regional og lokal utvikling. Vår aktivitet skal ikke føre til at vilt- og fiskeressursene i Nordland lider eller får dårligere kvalitet som følge av sykdom eller matmangel. Samtidig skal vi passe på at samfunnet vårt ikke påføres for store kostnader som følge av vilt- og fiskebestandene. Vi skal heller legge til rette for at de kan være kilde til verdiskaping for lokalsamfunn og reiseliv. Vi skal også sørge for at også de neste generasjonene kan nyte godt av disse ressursene. Derfor må vi rekruttere barn og ungdom til et aktivt liv som fremtidens friluftslivsutøvere og forvaltere av vilt- og innlandsfiskeressursene.

Vi skal samarbeide i alle lag av forvaltningen og med andre brukere av utmarka, som friluftslivsorganisasjoner, landsbruks- og reindriftsnæringen. Fylkeskommunen har utarbeidet denne planen i samarbeid med alle dere som har sendt skriftlige innspill eller deltatt på møter og seminarer. Det har vært et godt samarbeid.

Ingelin Noresjø
fylkesråd for kultur, miljø og folkehelse

Sammendrag

Fylkeskommunen fikk gjennom forvaltningsreformen av 2010 regionalt ansvar for bestandsforvaltning av høstbare, ikke-truede viltarter og innlandsfisk.

Den regionale planen er utarbeidet etter plan- og bygningslovens kapittel 8 og skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen. Det gis gjennom planen mål for utvikling i regionen, avklarer samfunnsmessige behov og oppgaver og beskriver hvordan oppgavene skal løses.

Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk gir uttrykk for regional politikk på området, og kan derav benyttes som rettesnor i forbindelse med økonomiske tildelinger. Planen kan også brukes i behandling av planer i henhold til plan- og bygningsloven, og gir grunnlag for innsigelser der kommunale planer ikke er i samsvar med regional politikk.

Planen gir en situasjonsbeskrivelse knyttet til bestandene av høstbart vilt og innlandsfisk i Nordland. Basert i situasjonsbeskrivelsen og kunnskap om bestandene av høstbart vilt og innlandsfisk i Nordland, legges det opp til en forvaltning som imøtekommer synlig- og sannsynliggjorte problemstillinger knyttet til forhold innad i bestander og interaksjon mellom vilt, fisk, miljøet og samfunnet.

Planen skal være et verktøy for å fremme godt samarbeid mellom forvaltningen, rettighetshavere, jegere og fiskere og den øvrige befolkningen. Samarbeid om, og bred deltakelse i, forvaltning fremmer en helhetlig tankegang og legger til rette for at større geografiske områder ses under ett. Dette vil bidra til en bærekraftig forvaltning med god balanse mellom ulike interesser.

Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk har ingen juridiske virkninger knyttet til bruk av naturressursene. Planen verken begrenser eller utvider de rettigheter til bruk av de høstbare vilt- og innlandsfiskressursene som tilligger enkeltpersoner eller grupper av rettighetshavere.

Hovedmålsettingen for planen er:

Forvaltningen av høstbart vilt og innlandsfisk skal være basert på kunnskap og være bærekraftig og samfunnsnyttig.

Til grunn for bærekraftbegrepet i planen ligger:

- Økologisk bærekraft: Vilt og fiskebestandene skal være sunne og ikke av en slik størrelse at beitetilgangen blir for liten eller at de truer andre arter og deres leveområder.
- Økonomisk bærekraft: Vilt og fiskebestandene i fylket skal representere en langsiktig og forutsigbar høstingsmulighet som gir grunnlag for næringsutvikling og verdiskapning. Vilt og fiskebestandene skal forvaltes med tanke på de kostnader for store bestander vil kunne påføre samfunnet.

- Sosial og kulturell bærekraft: Vilt og fiskebestandene skal forvaltes med tanke på bevaring av naturmangfoldets iboende verdi, jakten og fiskets kulturelle og historiske betydning, betydning for friluftsliv og folkehelse og rekruttering av nye jegere og fiskere.

Det er i planen utarbeidet målsettinger og strategier til de 4 områdene:

1. Bærekraftig bestandsutvikling
2. Samarbeid i forvaltningen
3. Næringsutvikling
4. Rekruttering

Til planen følger et handlingsprogram. Her listes de tiltak som følger av den regionale planen, med frist for gjennomføring, ansvarlig aktør og annen viktig informasjon. Det skal årlig rapporteres på handlingsprogrammet til fylkestinget. Da vil også behovet for revisjon av handlingsprogrammet bli tatt opp.

Planen vurderes å være tråd med prinsippene i naturmangfoldloven kap II om bærekraftig bruk.

Innhold

Forord	1
Sammendrag	2
Tabeller.....	5
1. Innledning	6
1.1. Planprogram.....	6
1.2. Begrepsavklaring bærekraft.....	7
1.3. Virkninger av planen	7
1.4. Om handlingsprogrammet	8
2. Overordnede føringer for planen.....	9
2.1. Regionale føringer for planarbeidet.....	9
2.2. Nasjonale føringer for planarbeidet.....	9
2.3. Forholdet til relevante lover og forskrifter	10
2.4. Vurdering av planens forhold til naturmangfoldlovens kapittel II.....	10
2.5. Vurdering i henhold til forskrift om konsekvensutredninger for planer etter plan- og bygningsloven.	11
3. Forvaltningsperspektiver – økologi, politikk og administrasjon.....	12
3.1. Bærekraftig bestandsutvikling	12
3.1.1. Hjortevilt	12
3.1.2. Småvilt	14
3.1.3. Påkjørselsproblematikk	15
3.1.4. Innlandsfisk	16
3.2. Samarbeid i forvaltningen	17
3.2.1. Hjortevilt	17
3.2.2. Småvilt	18
3.2.3. Påkjørselsproblematikk	18
3.2.4. Innlandsfisk	19
3.3. Målsettinger og strategier	20
4. Brukerperspektiver – naturressurser som gir samfunnsnytte og glede.....	24
4.1. Økologisk bærekraft – jegere og fiskeres betydning for forvaltning.....	24
4.2. Økonomisk bærekraft – hvordan kan vi anvende naturressursene til næringsutvikling?	25
4.3. Sosial og kulturell bærekraft – ivaretagelse av friluftsliv og tradisjonell høstingskultur	27

4.4. Målsettinger og strategier	29
5. Referanser.....	31
6. Nyttige lenker	32

Tabeller

Tabell 1. Vurdering av <i>Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk</i> i henhold til naturmangfoldloven §§8-12.	11
---	----

1. Innledning

Fylkeskommunen fikk gjennom forvaltningsreformen av 2010 regionalt ansvar for bestandsforvaltning av høstbare, ikke-truede viltarter og innlandsfisk. Dette innebar en overtakelse av fylkesmannens daværende myndighetsoppgaver samt veiledning og oppfølging ovenfor kommuner og rettighetshavere i forhold til slike viltarter og innlandsfisk.

I 2012 vedtok Nordland Fylkesting gjennom *Regional planstrategi for Nordland*, at det skulle utarbeides en regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk. Regionale planer utarbeides etter plan- og bygningslovens kapittel 8. Fylkestinget vedtok i oktober 2012 oppstart av planarbeidet i henhold til FT-sak 12/100 *Oppstart – Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk*. Fylkestinget la i sitt vedtak vekt på at den regionale planen skal bidra til en kunnskapsbasert og bærekraftig forvaltning med balanse mellom samfunns- og miljøinteresser, og som ivaretar bestandenes leveområder.

Det er gjennomført to åpne seminar knyttet til utarbeiding av planen. Det første fant sted 9.-10. desember 2013 i Mo i Rana. Her ble det arrangert workshop med idemyldring rundt foreliggende planforslag.

Andre, åpne seminar knyttet til planarbeidet ble arrangert 17.-18. november 2014 i Bodø. På

Hovedmålsetting for planen:

Forvaltningen av høstbart vilt og innlandsfisk skal være basert på kunnskap og være bærekraftig og samfunnsnyttig.

seminaret ble det holdt innledninger om relevante tema og om regional planlegging. Det ble i tillegg arrangert kafédialog og workshop. Her fikk deltakerne komme med innspill til ulike deler av planen, før disse ble diskutert, «silt» og rangert.

1.1. Planprogram

Forslag til planprogram for regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk ble lagt ut til høring og offentlig ettersyn 11.09.-25.10.2013, og vedtatt av fylkesrådet 17.12.2013. I planprogrammet ble følgende avgrensinger for planarbeidet avklart:

- Reduksjon av påkjørsler på vei og bane
- Kompetanseutvikling og rekruttering
- Bærekraftig utvikling
- Verdiskaping og næringsutvikling
- Folkehelse
- Planbasert og bestandsrettet forvaltning.

Planprogrammet avklarer videre at styringsgruppe for planarbeidet er Fylkesrådet og sekretariat for planprosessen er Nordland fylkeskommune ved seksjon for Plan og miljø.

I planprogrammet er det lagt vekt på at det i planarbeidet legges opp til en bred medvirkning fra rettighetshavere, brukerinteresser, lokale, regionale og sentrale myndigheter.

1.2. Begrepsavklaring bærekraft

Til grunn for bærekraftbegrepet i planen ligger:

- Økologisk bærekraft: Vilt og fiskebestandene skal være sunne og ikke av en slik størrelse at beitetilgangen blir for liten eller at de truer andre arter og deres leveområder.
- Økonomisk bærekraft: Vilt og fiskebestandene i fylket skal representere en langsiktig og forutsigbar høstingsmulighet som gir grunnlag for næringsutvikling og verdiskapning. Vilt og fiskebestandene skal forvaltes med tanke på de kostnader for store bestander vil kunne påføre samfunnet.
- Sosial og kulturell bærekraft: Vilt og fiskebestandene skal forvaltes med tanke på bevaring av naturmangfoldets iboende verdi, jakten og fiskets kulturelle og historiske betydning, betydning for friluftsliv og folkehelse og rekruttering av nye jegere og fiskere.

1.3. Virkninger av planen

Regionale planer skal jf. plan- og bygningslovens § 8-2 legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen. Planen skal sette mål for utvikling i regionen, avklare samfunnsmessige behov og oppgaver og hvordan oppgavene skal løses.

Den regionale planen har flere hensikter. Den skal gi en situasjonsbeskrivelse knyttet til bestandene av høstbart vilt og innlandsfisk i Nordland. Basert i situasjonsbeskrivelsen og kunnskap om bestandene av høstbart vilt og innlandsfisk i Nordland, skal planen legge opp til en forvaltning som imøtekommer synlig- og sannsynliggjorte problemstillinger knyttet til forhold innad i bestander og interaksjon mellom vilt, fisk, miljøet og samfunnet. Planen skal være et verktøy for å fremme godt samarbeid mellom forvaltningen, rettighetshavere, jegere og fiskere og den øvrige befolkningen. Samarbeid om, og bred deltakelse i, forvaltning fremmer en helhetlig tankegang og legger til rette for at større geografiske områder ses under ett. Dette vil bidra til en bærekraftig forvaltning med god balanse mellom ulike interesser.

Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk gir uttrykk for regional politikk på området, og kan derav benyttes som rettesnor i forbindelse med økonomiske tildelinger. Planen kan også brukes i behandling av planer i henhold til plan- og bygningsloven, og gir grunnlag for innsigelser der kommunale planer ikke er i samsvar med regional politikk.

Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk har ingen juridiske virkninger knyttet til bruk av naturressursene. Planen verken begrenser eller utvider således de rettigheter til bruk av de høstbare vilt- og innlandsfiskressursene som tilligger enkeltpersoner eller grupper av rettighetshavere.

Nordland fylkeskommunes politikk for området høstbart vilt og innlandsfisk er basert på plan- og bygningsloven, sektorlover og forskrifter, nasjonale forventninger og regionale føringer.

Politikken fastslås gjennom planens målsettinger og strategier, som gir retningslinjer for forvaltningen av de berørte vilt- og fiskeressursene i fylket.

1.4. Om handlingsprogrammet

Plan- og bygningsloven pålegger at det til alle regionale planer skal følge et vedtatt handlingsprogram. Her listes de tiltak som følger av den regionale planen, med frist for gjennomføring, ansvarlig aktør og annen viktig informasjon. Handlingsprogrammet skilles fra planbeskrivelsen og vedtas som egen sak i fylkestinget. Det skal årlig rapporteres på handlingsprogrammet til fylkestinget. Da vil behovet for revisjon av handlingsprogrammet bli tatt opp.

2. Overordnede føringer for planen

2.1. Regionale føringer for planarbeidet

Fylkesplan for Nordland 2013-2025

Fylkesplan for Nordland med målområdene *livskvalitet, livskraftige lokalsamfunn og regioner* samt *verdiskaping og kompetanse* ligger til grunn for utviklingen av den regionale planen. Spesielt viktige føringer ligger i fylkesplanens arealpolitiske retningslinjer i kapittel 8. *Arealpolitikk i Nordland.*

Sentrale arealpolitiske retningslinjer knyttet til vilt- og fiskeressurser i fylkesplanen er:

8.3.k) Hensynet til lokale bestander av viltarter og innlandsfisk, samt deres leveområder skal ivaretas i kommunenes arealplaner.

8.3.p) Ved nybygging og endringer og utbedringer av vei og bane skal det iverksettes tiltak som reduserer faren for påkjørsler av vilt og rein.

8.4.d) Arealplanleggingen skal sikre ressursgrunnlaget for fiskeri, akvakultur, bergverk/mineraler, jordbruk, skogbruk, reindrift og andre utmarksnæringer.

8.4.f) Arealplanleggingen skal sikre ressursgrunnlaget, herunder natur-, landskaps- og kulturverdier, for reiseliv.

2.2. Nasjonale føringer for planarbeidet

Nasjonal strategi for forvaltning av hjortevilt (2008)

I *Nasjonal strategi for forvaltning av hjortevilt* (Direktoratet for naturforvaltning/Miljødirektoratet 2008), skisseres 5 konkrete mål for hjorteviltforvaltningen:

1. forvaltningen skal sikre livskraftige og sunne hjorteviltbestander, et rikt biologisk mangfold og naturens fremtidige produksjon av varer og tjenester
2. forvaltningen skal ha bred samfunnsaksept og legitimitet
3. forvaltningen skal sikre samarbeid og samhandling mellom lokale, regionale og nasjonale aktører og med berørte sektorer
4. forvaltningen skal være basert på høy kompetanse på alle nivåer
5. forvaltningen skal stimulere til økt kvalitet og mangfold av opplevelser, tjenester og produkter

I strategien skisseres i tillegg følgende strategiske hovedgrep for å nå målene:

Den gode samfunnsdialogen, de dyktige aktørene og styrket økonomi og forutsigbarhet for tiltak.

Stortingsmelding nr. 9 (2011-2012), *Landbruks- og matpolitikken, Velkommen til bords.*

Utdrag fra kapittel 8. *Et løft for bygdenæringer:*

Landbruket skal anvende sin skaperkraft og utnytte mangfoldet av materielle-, menneskelige- og naturressurser til økt verdiskaping basert på de mange muligheter som finnes i markedet, når det gjelder landbruksbaserte produkter og tjenester. Gjennom økt regionalt handlingsrom skal lokal vekstkraft og de gode initiativene

fremmes. For å videreutvikle bygdenæringene er det nødvendig å gi økt prioritet til dette området.

Innlandsfiskeforvaltning 2010-2015 – Direktoratet for naturforvaltning

Satsinger:

- *Forbedre fiskemulighetene for fritidsfiskerne og øke den lokale verdiskapningen*
- *Bevare og restaurere fiskens leveområder*
- *Bekjempe fremmede arter*
- *Overvåke fiskehelse*
- *Miljøgifter i fisk*
- *Identifisere klimaeffekter og oppfølgingsbehov*
- *Utvikle en mer kunnskapsbasert forvaltning*
- *Utvikle bedre samordning og samarbeid mellom aktørene*

2.3. Forholdet til relevante lover og forskrifter

Viltloven med forskrifter

Loven med tilhørende forskrifter gir rammer for viltforvaltning i Norge, og fylkeskommunens myndighet knyttet til høstbart vilt. Loven finnes [her](#).

Laks- og innlandsfiskloven med forskrifter

Loven med tilhørende forskrifter gir rammer for forvaltning av innlandsfisk i Norge, og fylkeskommunens myndighet på området. Loven finnes [her](#).

Friluftsloven

Loven har som hensikt å verne friluftslivets naturgrunnlag og sikre allmennhetens rett til ferdsel og opphold i naturen. Loven finnes [her](#).

2.4. Vurdering av planens forhold til naturmangfoldlovens kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven Kapittel II. *Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk* skal planer vurderes i forhold til forvaltningsmål for naturtyper og arter i Norge og prinsipper for offentlig beslutningstaking (jf. §§ 4-5 og 8-12). Vurderingen skal fremgå av beslutningen. Dette er vurderinger som gjøres på et overordnet nivå for planens samlede virkning. Naturmangfoldloven finnes [her](#).

Loven §§ 4 og 5 tar opp forvaltningsmål for naturtyper og arter i Norge. I § 4 fastslås det at det skal være et mål å ivareta naturtyper og økosystemer. Lovens § 5 handler om forvaltningsmål for arter. Arter med sitt genetiske mangfold skal ivaretas på lang sikt, og artene skal forekomme i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Dette innebærer at man så langt det er mulig skal ivareta artenes økologiske funksjonsområde, og de økologiske betingelser artene avhenger av.

Målet for utarbeiding av *Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk* er å legge opp til en bærekraftig, kunnskapsbasert og bestandsrettet forvaltning. Økologisk bærekraft, økonomisk bærekraft og sosial og kulturell bærekraft ligger til grunn for bærekraftprinsippet i planen. Det legges opp til en forvaltning som har som mål å ivareta sunne bestander av de aktuelle artene, sett i forhold til deres økologiske funksjonsområder og andre arter her. Det legges i tillegg

opp til en forvaltning som skal ivareta sunne bestander av artene sett i sammenheng med økonomisk bærekraft og interaksjon mellom viltet og/eller fisken og samfunnet.

På bakgrunn av formål for Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk, anses det at planen er i tråd med prinsipper av naturmangfoldlovens §§ 4-5.

Naturmangfoldlovens §§ 8-12 omfatter prinsipper som skal ligge til grunn ved utøving av offentlig myndighet, jf. nml § 7. En vurdering av disse prinsippene skal fremgå av beslutningen i saken. I tabell 1 **Tabell 1** vises vurderinger av planens forhold til Naturmangfoldlovens §§ 8-12.

Tabell 1. Vurdering av *Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk* i henhold til naturmangfoldloven §§8-12.

Naturmangfoldloven		Vurdering
§8	<i>Off. beslutninger skal så langt som rimelig bygge på vit. Kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.</i>	Planen bygger på tilgjengelig kunnskap om høstbart vilt og innlandsfisk i Nordland. Det legges gjennom handlingsprogrammet opp til rekruttering til jakt og fiske for å sikre fremtidig bruk av, og samspill med, naturen samt kunnskap som følger av dette.
§9	<i>Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.</i>	Planen skal sikre at tiltak bygger på og tar hensyn til tilgjengelig kunnskap om naturmiljøet og – mangfoldet.
§10	<i>En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.</i>	Planen legger opp til en økologisk bærekraftig forvaltning.
§11	<i>Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.</i>	Ved fysiske tiltak som følger av planen, skal fare for skade på naturmangfoldet utredes, og det skal eventuelt iverksettes avbøtende tiltak.
§12	<i>For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.</i>	Ved fysiske tiltak som følger av planen, skal kjente metoder og teknikker, samt relevant lovverk, ligge til grunn for planlegging, gjennomføring og drift.

Planen vurderes å være tråd med prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12. Videre vurderes det at naturmangfoldlovens kapittel II om bærekraftig bruk dermed er ivaretatt.

2.5. Vurdering i henhold til forskrift om konsekvensutredninger for planer etter plan- og bygningsloven.

Planen behandles ikke etter forskriften, da det ikke legges rammer for utbygging, jf. forskriftens § 2 punkt a), om regionale planer. Forskriften finnes [her](#).

3. Forvaltningsperspektiver – økologi, politikk og administrasjon

Forvaltning og høsting av Nordlands bestander av høstbart vilt og innlandsfisk skal skje innenfor bærekraftige rammer. Fylkeskommunen har som regional planmyndighet en viktig rolle når det gjelder å ivareta viltets og innlandsfiskens leveområder. I tillegg har fylkeskommunen ansvar for å bidra til at kommunal forvaltning ivaretar vilt- og innlandsfiskbestandenes leveområder, produktivitet og mangfold. Det skal tas hensyn til vilt og fisk, jakt- og fiskeinteresser og overordnede samfunnsinteresser knyttet til Nordlands vilt- og fiskebestander i arealplanlegging.

Forvaltningen skal ha produktive og sunne bestander av vilt og innlandsfisk som mål. Produktivitet og vekst i bestandene må i tillegg veies opp mot økologiske, samfunnsmessige og økonomiske interesser, slik at en lengst mulig unngår uakseptable natur- og samfunnsmessige konsekvenser.

3.1. Bærekraftig bestandsutvikling

3.1.1. Hjortevilt

Fylkeskommunen har regionalt forvaltningsansvar for hjortevilt, herunder elg, hjort, rådyr og dådyr. Jakt på elg, hjort og rådyr krever at den aktuelle kommunen har åpnet for dette, fastsatt minsteareal per dyr og utsteder fellingstillatelser. Dåhjort er en fremmed/introdisert art, og kan jaktes i hele landet uavhengig av minsteareal, kvote eller vald.

Elg er en viktig viltressurs i Nordland. Samtidig er bestanden av hjort i vekst sør i fylket, og rådyr utgjør stedvis tallrike bestander. Nye nasjonale mål for en bærekraftig hjorteviltforvaltning vektlegger en rekke strategiske satsinger innenfor hjorteviltforvaltningen, og dette anses som sentralt også i det regionale planarbeidet. I hjorteviltforvaltning utgjør jegere og kommunale forvaltere de viktigste aktørene. Det er helt nødvendig at disse har innsikt i, og kompetanse knyttet til viltet og den aktuelle bestanden, og at de har kjennskap til forvaltningsteori og regelverk. Fylkeskommunen ser at det er nødvendig med kunnskapsutveksling mellom ulike regioner i fylket, og mellom forvaltningsinstansene. Det er en lengre tradisjon for, og et større erfaringsgrunnlag omkring elgjakt og –forvaltning på Salten og Helgeland enn lenger nord og vest i fylket, der elgen har etablert seg senere. Det er en viktig oppgave for fylkeskommunen å legge til rette for at forvaltningskompetansen på elg, og etter hvert på annet hjortevilt, utveksles mellom regioner og kommuner.

I kunnskapsgrunnlaget til planen gis situasjonsbeskrivelse for elgbestandene i Nordland ut fra indikatorer anbefalt av Norsk institutt for naturforskning. Indikatorene som er brukt er 1) sett elg per jegerdag, 2) sett kalv per ku, 3) sett kalv per kalvku og 4) sett ku per okse (Stokke m.fl. 2015). Indikatorene er sett i sammenheng med kjønns- og aldersspesifikk slaktevektutvikling, og det er gjort analyser av utviklingen i de enkelte kommuner, fire, geografisk inndelte regioner og for fylket som helhet. Indikatorene som er brukt gir informasjon om bestandsstørrelse, rekruttering og kjønns sammensetning i bestanden. Slaktevekter gir informasjon om bestandens kondisjon. Det er også gjort en kort vurdering av hjortebestanden i fylket.

Generelt er tilstanden for den samlede elgbestanden i Nordland god. Slaktevektene på kalver og åringer er noen av de høyeste i landet, og rekrutteringen ligger over landsgjennomsnittet. Kjønnforholdet ligger på 1,7 kyr per okse, som er omtrent som gjennomsnittet i landet for øvrig (Stokke m.fl. 2015). Det er imidlertid store lokale variasjoner mellom kommunene i fylket. Bestanden av elg i Nordland er voksende, og elgen sprer seg til stadig nye områder. Dette innebærer flere ulike utfordringer knyttet til elgforvaltningen. I noen områder er det mye elg, noe som kan innebære problematikk knyttet til påkjørsler på veg og jernbane og beiteskader. Kunnskapsgrunnlaget til planen viser i tillegg en generell trend med svakt fallende slaktevekter og kalverekruttering fra Ofoten og sørover i fylket. Dette kan være tidlige tegn på redusert kondisjon i elgbestandene. I Lofoten og Vesterålen er situasjonen mer stabil (Stokke m.fl. 2015).

I Nordland må vi arbeide for å unngå at elgbestandene blir så store at det fører til varig redusert bestandskondisjon. For noen områder kan dette innebære å redusere bestander eller gå inn for en stagnasjon i bestandsutviklingen. I hele fylket er det viktig at bestandssituasjonen for alle hjortedyrene overvåkes slik at best mulig kunnskap om bestandene legges til grunn for kommunal forvaltning og jakt. Her skal fylkeskommunen bidra med kunnskap og veiledning, særlig knyttet til utarbeiding av kommunale målsettinger og ved fastsetting eller endring av minsteareal. Et fokus i dette arbeidet vil også kunne bidra til å minke antallet viltulykker på vei og bane, som er for høyt i Nordland.

Kunnskapen om bestandene av hjort og rådyr i Nordland må bedres. Det er grunn til å tro at rådyr- og hjortebestandene vil ekspandere til nye områder og øke i antall. Også elgen vil sannsynligvis fortsette å ekspandere nord- vestover i fylket. Fylkeskommunen skal oppfordre til at det åpnes for jakt på hjort og rådyr der best tilgjengelige dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd, i tråd med naturmangfoldlovens § 16. Det skal utøves skjønn med hensyn på hva som utgjør «best tilgjengelige dokumentasjon», og ved eventuell jaktåpning, skal dokumentasjon om bestandens størrelse og tilstand ses i sammenheng med artens popularitet som jaktressurs og erfaringer med jakt på arten. Det vil trolig ta tid å bygge opp en godt kvalifisert og motivert jegerstand som er stor nok til å møte de etableringer og bestandsøkninger som er sannsynlige i Nordland.

Fylkeskommunen skal legge til rette for at all jaktstatistikk for hjortedyr, samt all fallviltinformasjon rapporteres til kommunene og legges inn i hjorteviltregisteret. Dette skal oppnås gjennom informasjon om, og kursing i, rapportering for kommunale forvaltere og jaktledere. Fylkeskommunen skal synliggjøre verdien av rapportering gjennom å utarbeide og tilgjengeliggjøre kunnskap knyttet direkte til kommuner og regioner.

Nordland har i motsetning til mange andre fylker til nå vært skånet for alvorlige sykdommer hos hjorteviltet. Endringer i klima kan føre til at hjortevilt i større grad blir bærere av parasitter som kan overføre sykdommer til mennesker eller smitte andre dyr. En undersøkelse fra Veterinærinstituttet viser at hjortevilt ofte er smittet med parasitten *Toxoplasma*. Hos mennesker kan denne skade fosteret. Kunnskap om riktig behandling av slakt og trygg tilberedning av viltkjøtt må derfor ha fokus.

Flått finnes i dag både lengre nord og i høyereliggende områder enn tidligere. Ved Norges Veterinærhøgskole er det påvist sammenheng mellom klimaendringer og økt forekomst av flått. Det er også påvist sammenheng mellom økt forekomst av flått og gjengroing, økt tetthet av hjort og antall gårder med drøvtyggere. Jegere og andre som finner dyr med flått må derfor oppfordres til å rapportere inn funnene på www.flattogflue.no. Dette er en viktig forutsetning for å kunne etablere et godt overvåkningsprogram som igjen vil kunne brukes i forvaltningen.

3.1.2. Småvilt

Småvilt betegner alle arter mindre enn rådyr som det tillates jakt eller fangst på. For jakt på småvilt kreves det stort sett ikke at jegeren har fellingstillatelse på forhånd. Et unntak er jakt på bever. Småviltjakta, og særlig rypejakta, har lange tradisjoner i fylket. Dette er fortsatt den jakta som flest jegere utøver. Antallet småviltjegere i fylket har imidlertid sunket betraktelig. Denne nedgangen skyldes antagelig delvis lave bestander av rype (Stokke m.fl. 2015). I 2015 ble både li- og fjellrype og har oppført som «nær truet» i den norske rødlisten for arter. Det blir viktig å vektlegge mulighetene til, og tilrettelegge for rekruttering til jakt på ulike arter slik at man unngår for høyt jaktpress på enkeltarter som rypa.

I kunnskapsgrunnlaget til planen er det foretatt begrensede bestandsvurderinger av lirype og fjellrype. Kunnskapen om fjellrype er begrenset da det ikke enda er utviklet en velegnet takseringsmetodikk for arten. Norsk institutt for naturforskning anbefaler at forvaltning av fjellrype koordineres med forvaltningsopplegg for lirype da endringer i bestander og jaktuttak ofte har vist seg å samsvare for de to artene (Stokke m.fl. 2015).

Rypebestander varierer mye i størrelse fra år til år, men de analyser som er foretatt viser at bestandene har vært i nedgang i Nordland som i resten av landet. Imidlertid synes nedgangen i lirypebestandene å ha flatet noe ut. Om dette skyldes forvaltningsgrep, biologiske prosesser eller en kombinasjon av begge er fortsatt usikkert (Stokke m.fl. 2015). I Nordland er det i størst grad Statskog som foretar takseringer av lirype på egne områder. Et viktig forvaltningsmål fremover blir derfor å oppfordre andre grunneiere til å taksere egne lirypebestander for å bygge et mer solid kunnskapsgrunnlag.

Gjennom det regionale forvaltningsarbeidet skal det legges til rette for at rypebestandene i Nordland fortsetter å produsere høstingsverdige overskudd. Sentralt i dette arbeidet blir gjennom veiledning å legge til rette for at flere områder kan takseres på en jevnlig basis, samt kunne bidra økonomisk gjennom tilskuddsordningen og det fylkeskommunale viltfondet. Nordland fylkeskommune skal gjennom sin veiledningsrolle legge til rette for at alt jaktutbytte rapporteres, samt at det gjennomføres forvaltningsgrep som «bag-limit» i området hvor rypebestandene produserer små høstingsverdige overskudd eller er i nedgang.

I kunnskapsgrunnlaget til planen er det også foretatt en begrenset bestandsvurdering for hare. Avskytingen av hare har sunket kraftig i hele landet siden 1990-tallet, og ligger nå på under 20 000 per sesong (Stokke m.fl. 2015). Totalt sett gjenspeiler dette sannsynligvis en nedgang i fastlandsbestander. Imidlertid har Nordland, Troms og Finnmark øybestander av hare hvor bestandsnedgangen ikke er like entydig. Tradisjonell jakt med hund i tette bestander på større øyer kan utgjøre en populær jaktmulighet også for tilreisende jegere. Det er lite trolig at hare er fullt utnyttet som jaktressurs i Nordland i nyere tid, og sannsynligvis utgjør mye av haren

som skytes på fastlandet i Norge bifangst ved andre typer småviltjakt (Stokke m.fl. 2015). Dette kan også være tilfelle for andre småviltarter som ulike fugler.

Nordland fylkeskommune skal i planperioden etablere en bred tilnærming til forvaltning av småvilt. Artsmangfoldet her er stort, og favner mange ulike fuglearter, haretyr, gnagere og rovdyr. I tillegg kan det jaktes på fremmede eller introduserte arter som villmink. Flere kommuner har i dag skuddpremier på skadegjørende småvilt som rødrev og kråke. Gjennom arbeidet med oppfølging av planen søkes det imidlertid å fremheve småviltjakt som jaktform uavhengig av eventuelle skuddpremieordninger. Formidling av potensialet ressursene utgjør til bruk som mat eller andre nytteformål, samt kunnskap om dette blir et viktig verktøy i arbeidet. Som et ledd i å sikre god forvaltning skal det innhentes lokal kunnskap om tilstanden for de ulike småviltartene i fylket. I tillegg skal det ses til landsdekkende kunnskap om ulike arter. Initiativ for å rekruttere jegere til (småvilt)jakt kan støttes økonomisk eller gjennom fylkeskommunens deltakelse. Fylkeskommunen skal arbeide for at alt jaktutbytte kan rapporteres, og skal gjennom informasjon og opplæring legge til rette for at dette gjennomføres.

3.1.3. Påkjørselsproblematikk

Antall viltpåkjørsler langs fylkets veger og jernbane er for høyt og skaper både materielle skader, personskader, utrygghet for trafikantene og lidelser for viltet. Påkjørsel av elg skaper særlig store konsekvenser. I tillegg har vi i fylket stor problematikk knyttet til påkjørsel av tamrein, spesielt på Nordlandsbanen over Saltfjellet. Effektive tiltak for å redusere antall vilt- og tamreinpåkjørsler må derfor etableres.

Påkjørselsproblematikken er særlig tydelig i vintermånedene. Da trekker elgen unna høyereliggende områder med mye snø, og til lavereliggende områder hvor befolknings- og infrastrukturettheten er større for å finne tilgjengelig beite. I enkelte områder med mange elgpåkjørsler skjer det allerede i dag ulike tiltak. Det kan være skogrydding langs vei og bane som bedrer sikten og reduserer beitetilgangen i områdene. Flere steder forsøker man også å styre elgens områdebruk ved å hogge skog og sikre attraktiv beite i områder lengre fra vei og bane.

I veiledningsarbeidet må det legges vekt på å oppfordre kommunene til løpende registrering av avgang av vilt i hjorteviltregisterets fallviltmodul. Dette er viktig for å skaffe til veie en best mulig oversikt over veg- og banestrekninger med høy frekvens av viltpåkjørsler. På slike strekninger skal det planlegges og iverksettes tiltak for å redusere antallet viltulykker. Som en del av veiledningsarbeidet skal fylkeskommunen også følge opp behandlingen av påkjørselsproblematikk i de kommunale hjorteviltplanene.

Gjennom et tettere samarbeid med og mellom kommunene, jernbaneverket, vegvesenet og andre, må en få til et mer systematisk arbeid for å redusere antall påkjørsler. Antallet synes knyttet til tettheten av elg, men variasjonene er store blant annet som følge av varierende snømengde mellom år. Tettheten av elg kan bare reguleres gjennom avskytingen. Dette krever at kunnskapen om bestander og vandringsmønster tas i bruk. Det må vurderes om bestanden i et område er for stor, og om større uttak av kviger og kyr for å redusere tilveksten dermed er aktuelt. Uttak kan i tillegg styres mot de dyrene som ventes å oppholde seg i utsatte områder

vinterstid. Elgens vandring krever at det etableres gode samarbeidsarenaer uavhengig av kommunegrensene.

3.1.4. Innlandsfisk

Fylkeskommunen har forvaltningsansvaret for de arter av innlandsfisk som innlandsfiskeforskriften tillater fiske etter, jf. innlandsfiskeforskriften § 2:

"Det er bare tillatt å fiske etter følgende arter: abbor, bekkerøye, brasme, dvergmalle, gjedde, gullbust, gullfisk, gullvederbuk, harr, hork, hvitfinnet steinulke, kanadarøye, karpe, karuss, krøkle, lagesild, lake, laue, mort, regnbueørret, regnlaue, røye, sandkryper, sik, skrubbe, stam, steinsmett, suter, sørv, trepigget stingsild, vederbuk, ørekyt, ørret."

I Nordland er innlandsfisk stort sett ensbetydende med ørret og røye, og det er disse artene det er mest aktuelt å fiske på. Norsk institutt for naturforskning har samlet opplysninger om 1784 innsjøer med bestander av røye og/eller ørret i fylket. Av disse har 1236 kun ørret, 186 kun røye og i 362 innsjøer lever begge arter (Stokke m.fl. 2015). I allopatriske (kun en art) ørretvann ble 52 % av forekomstene regnet å ha gode eller tallrike bestander, mens for allopatriske røyevannforekomster var tallet for gode eller tallrike bestander 75 %. I sympatriske (inneholder begge arter) innsjøer/vann var 68 % av røyebestandene og 52 % av ørretbestandene regnet å være gode/tallrike. Tallene er basert på kvalitative intervjuer med grunneiere (Stokke m.fl. 2015).

Det er nødvendig med mer omfattende kunnskap om fiskevann i Nordland. Dette gjelder både med tanke på kvaliteten av leveområdet, bestandene og hvor attraktive de ulike innlandsfiskeforekomstene er for fritidsfiske. Nordland fylkeskommune skal være en pådriver i arbeidet med å utvide og oppdatere datagrunnlaget om innlandsfiskebestandene i fylket. Det skal arbeides for å skape med attraktivt fiske gjennom tilrettelegging for sunne og tallrike bestander, samt kartlegging av fiskevann. Arbeidet med oppfølging av Regional plan for vannforvaltning i vannregion Nordland og Jan Mayen 2016-2021 og denne planen må samkjøres slik at man kan dra nytte av hverandres kunnskap og samarbeide om å oppnå en best mulig forvaltning av innlandsfiskeressursene og deres leveområder.

Fylkeskommunen skal være en pådriver ovenfor kommuner og grunneiere i arbeidet med å etablere og/eller opprettholde sunne bestander av innlandsfisk. Der det er aktuelt å gjøre tiltak for å styrke bestander av innlandsfisk, skal fylkeskommunen sikre at ulike tiltak vurderes i lys av tilgjengelig kunnskap og naturmangfoldloven.

3.2. Samarbeid i forvaltningen

Nordland fylkeskommune skal være en pådriver for samarbeid i alle ledd av forvaltningen. Et av de viktigste midlene i dette arbeidet blir å arrangere årlige fiske- og viltsamlinger i fylket. Samlingene skal legge til rette for kunnskapsutveksling og dialog mellom fylkeskommunen, kommunal forvaltning, rettighetshavere og ulike interessegrupper. I tillegg skal fylkeskommunen arbeide for at det opprettes samarbeid i form av slike samlinger mellom Miljødirektoratet og fylkeskommunale viltforvaltere i hele landet. Da fylkesmannen har forvaltningsansvar for store rovdyr, grågås og anadrom laksefisk, bør denne også være en naturlig samarbeidspartner på området.

I Nordland har vi mange grunneiere med relativt små eiendommer. Samarbeid mellom private grunneiere, og organisering av privat grunn i sammenslutninger kan bidra til mer målrettet forvaltning av særlig småvilt og fiskeressursene. Samtidig er det sannsynlig at sammenslutninger av private grunneiere lettere og mer kostnadseffektivt enn enkeltgrunneiere kan tilby attraktive og smidige løsninger for salg av jakt- og fiskekort til publikum. Grunneierorganisering som verktøy for å oppnå best mulig forvaltning av ressursene og tilbud til publikum skal derfor vies oppmerksomhet i de regionale samarbeidsarenaene.

Forvaltningen av de høstbare vilt- og fiskeressursene i Nordland skal ivareta grunneieres, reindriftsutøvernes og andre brukeres rettigheter til utmarka. Allemannsretten skal respekteres av jegere og fiskere. Det kan i en del tilfeller oppstå interessekonflikter mellom ulike brukere og interesser når de høstbare artene skal utnyttes. Et kjent eksempel er at starten på småviltjakt og reindriftens høstsamling skjer i samme tidsrom. Dette har enkelte steder skapt uoverensstemmelser. Det er derfor viktig at det etableres samarbeidsarenaer hvor informasjon kan utveksles og forståelse for nødvendig hensyn kan etableres. Dette har for eksempel skjedd gjennom kartfesting av hensynssoner rundt gjerde/slakteanlegg og sau/rein-renhetskurs for jakthunder. Et annet viktig fokus er samarbeid med regionale friluftsråd og andre interesseorganisasjoner for friluftslivet. Det har vært eksempler på at utøvere av friluftsliv føler seg utestengt fra marka i elgjakten, og regelrett har opplevd å bli truet av jegere. At dette er uakseptabelt bør kommuniseres i alle lag av forvaltningen. Kjennskap til hverandre, og kommunikasjon mellom de ulike interessene i utmarka er viktig for den gjensidige respekten mellom de ulike brukerne, og for å redusere den frykten vi vet mange kjenner for å bevege seg i skog og mark når det er jakt. Media bør brukes aktivt for å nå ut til flest mulig av befolkningen.

3.2.1. Hjortevilt

En god forvaltning av hjortevilt forutsetter at jaktvaldene har hensiktsmessige størrelser. Den formelle forvaltningen av elg skjer i dag de fleste steder gjennom flerårige kommunale målsetninger og i mange tilfeller bestandsplaner. Bestandsplanområder er samarbeid mellom flere vald om forvaltningen innenfor naturlige geografiske områder. Disse kan gå på tvers av kommunegrenser. Bestandsplanen er det ønskede forvaltningsredskapet for lokalt å sikre en best mulig elgstamme som kan gi optimal avkastning over tid. Planene skal være i tråd med kommunale målsetninger og godkjennes av kommunen. De danner grunnlaget for kommunens årlige tildeling av kvoter og fordelingen av disse. Der man ikke har bestandsplaner tildeles fellingstillatelser som målrettet avskyting.

Det er et mål at man i flest mulig områder skal bruke bestandsplanverktøyet. Kommunene skal derfor oppfordres til å vurdere dette spørsmålet i forbindelse med utarbeiding av forvaltningsplaner. Der man er ny til jakt på og forvaltning av det aktuelle hjortedyret bør det i første omgang legges vekt på å oppnå velfungerende og hensiktsmessige vald, slik at man kommer i gang med innsamling og rapportering av jaktstatistikk som kan gi videre informasjon om bestanden. I slike oppstartsperioder kan tildeling etter målrettet avskyting fungere godt.

Der det ligger til rette for det skal også spørsmålet om jaktvald eller bestandsplanområder på tvers av kommunale grenser vurderes. Det bør legges vekt på at det sannsynlige leveområdet til den aktuelle bestanden i størst mulig grad forvaltes under ett. Der prosjekter og tiltak over kommunegrenser er satt i gang eller initieres, blir de lokale erfaringene viktige. Kunnskap fra slikt samarbeid i forvaltningen må hentes inn av fylkeskommunen, som i tillegg må legge til rette for at det etableres gode arenaer for kompetanseoverføring på området.

3.2.2. Småvilt

Når det gjelder småvilt, bør det i første legges opp til samarbeid med hensyn på å øke kunnskap om bestandene av småvilt i Nordland. Statskog utgjør en viktig ressurs med tanke på taksering av rype- og andre skogshønsebestander og innehar den største kunnskapsbasen knyttet til rype i fylket. Fylkeskommunen skal oppfordre til samarbeid om taksering andre områder og legge til rette for en erfaringsutveksling mellom Statskog og private grunneiere og forvaltningen som helhet på området.

Som vist i kapittel 3.1.2. har vi begrenset kunnskap om fjellrype. Så lenge det ikke er utviklet takseringsmetodikk for fjellrype som er omforent i forskning og forvaltning på landsbasis, vil det være viktig å legge taksering av lirype til grunn også for forvaltning av fjellrype slik Norsk institutt for naturforskning råder til. I Nordland finnes imidlertid mye fjellrypeterreng, og interessen for arten er stor. Det blir derfor viktig å oppfordre til samarbeid som kan bidra til å øke kunnskapen vi har om fjellrypa i fylket og til å utvikle et omforent og velegnet takseringsopplegg for arten.

Med tanke på å lette jakttrykket på rypa gjennom økt tilrettelegging for jakt på annet småvilt som smårovvilt og ulike fugler, blir det også viktig å samarbeide med kommuner, og lokale jeger- og fiskeforeninger. Disse instansene har gode forutsetninger for å bidra til og synliggjøre og engasjere private grunneiere som tilbydere av jakt, samt legge til rette for rekruttering. Statskog, som tilbyder av småviltjakt er en viktig samarbeidspartner på dette området.

3.2.3. Påkjørselsproblematikk

Nordland fylkeskommune skal være en pådriver for å få ned antall vilt- og tamreinpåkjørsler i fylket. Fylkeskommunen er koordinator i Utvalg for arbeid for reduksjon av påkjørsler av rein og hjortevilt langs vei og bane i Nordland. Utvalget er et samarbeidsprosjekt og består i tillegg til fylkeskommunen av Seksjon for reindrift hos Fylkesmannen i Nordland, Statens Vegvesen region nord, Jernbaneverket og kommuner i Helgeland og Salten med stor påkjørselsproblematikk. Som en del av arbeidet i utvalget er det utarbeidet *Strategi for reduksjon av påkjørsler av vilt og tamrein på vei og bane i Nordland*. Strategien er vedlagt

planen. Til strategien følger et tiltaksprogram, og det tas sikte på å etablere en forpliktende samarbeidsavtalene mellom partene i utvalget for gjennomføring av tiltak. Tiltaksplanen er vedlagt handlingsprogrammet til den regionale planen. Den tas opp til rapportering, og eventuell rullering av fylkestinget i forbindelse med den årlige rapporteringen på handlingsprogram til regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk.

I tillegg til arbeidet i utvalget, må det legges til rette for et bredere samarbeid mellom kommuner med stor påkjørselsproblematikk, veimyndigheter og Jernbaneverket der dette er aktuelt. Det må foregå en kunnskapsutveksling omkring både forvaltningstiltak og tiltak knyttet direkte til vei- og jernbanenettet mellom kommunene. Dette vil kunne bidra til at tiltak som iverksettes er kvalitetssikret av flere brukere. I tillegg vil en slik kunnskapsutveksling kunne bidra til at nye, effektive tiltak mot påkjørsler kan utvikles og iverksettes over store områder.

Fylkeskommunen skal være en pådriver for at det igangsettes et større samarbeid mellom Jernbaneverket og Statens Vegvesen. Dette vil være avgjørende for å løfte problematikken politisk og sikre bevilgninger til prosjekter og tiltak.

3.2.4. Innlandsfisk

Samarbeid om og samordning av aktiviteter for å bevare og utvikle fiskebestandene, forbedre fiskemulighetene og innfase fiskeforvaltningen i helhetlig vannforvaltning er avgjørende for å få til en effektiv forvaltning. Sentrale aktører i tillegg til fiskeforvaltningen er andre offentlige forvaltningsorgan som kommuner, NVE, Mattilsynet, Fylkesmannen og Fiskeridirektoratet, fiskerettshavere, forsknings- og utdanningsinstitusjoner, interesseorganisasjoner og vassdragsregulanter. Nordland fylkeskommune skal ha en sentral rolle som initiativtaker og koordinator.

Samarbeid og samordning kan videreutvikles gjennom å styrke eksisterende samarbeidsarenaer og etablere nye, samt bidra aktivt i relevante prosesser som arbeid med oppfølging av Regional plan for vannforvaltning i vannregion Nordland, kommunal planlegging, driftsplanarbeid og regulering av fiske. Fylkeskommunen skal være en aktiv part med hensyn til evalueringer av forvaltningspraksis og tiltak. I tillegg til de fylkeskommunale seminarene, bør det etableres fellesarenaer med tanke på oppnå en helhetlig vannforvaltning også med tanke på innlandsfiskeressursene.

3.3. Målsettinger og strategier

Bærekraftig bestandsutvikling	
Målsetting 1.	Strategier
<i>Forvaltningen av vilt- og fiskeressursene skal være kunnskapsbasert og sette ressursene inn i en bærekraftig og samfunnsmessig sammenheng.</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Økonomiske midler skal brukes som verktøy for å få økt kunnskap. 2. Hjorteviltregisteret skal være oppdatert og tallene skal være av god kvalitet. 3. Det skal arbeides for at alt jaktutbytte kan rapporteres. 4. Det skal opparbeides et bedre kunnskapsgrunnlag om de lokale innlandsfiskressursene. 5. Lokal kunnskap om vilt- og fiskeressursene skal legges til grunn for forvaltningen. 6. Kunnskap om viltets og fiskens leveområder og livsbetingelser skal inngå i kommuneplan- og forvaltningsveiledningen. 7. Regional og kommunal arealpolitikk skal utarbeides med grunnlag i kunnskap om høstbart vilt og innlandsfisk og mulige konflikter med samfunnsinteresser. 8. Bruken av Hønsefuglportalen skal økes i fylket, og informasjonen fra Nordland skal være oppdatert og av god kvalitet.
Målsetting 2.	Strategier
<i>Alle kommuner skal ha produktive og sunne vilt- og innlandsfiskbestander.</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bestandsplaner for hjortevilt skal være basert på kunnskap og bestandsutviklingen skal være i balanse med økologiske, økonomiske og samfunnsmessige interesser. 2. Det skal stimuleres til etablering av bestandsplaner for hjortevilt som dekker hele leveområder. 3. Kommunene skal i sin planlegging av nye tiltak vurdere arealkonflikter

	<p>med vilt- og innlandsfiskeressursene og deres interesser.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Det skal arbeides for at det i alle regioner er mange og gode fiskevann med sunne bestander. 5. Det skal arbeides for at regionale kultiveringsplaner for innlandsfisk utarbeides og holdes oppdatert. 6. Kultiveringsplaner og <i>Regional plan for vannforvaltningen i Nordland og Jan Mayen</i> skal legge til rette for gode fiskevann. 7. Spredning av fiskearter til vann og vassdrag hvor de ikke er stedegne skal bekjempes. 8. Spredning av parasitter og sykdom som kan ramme fiske og vilt skal bekjempes. 9. Etablering av rovpattedyr på øyer hvor de ikke er naturlig utbredt og utgjør en betydelig trussel for annen fauna skal bekjempes. Der det anses mulig å holde bestanden nede skal det stimuleres til jakt på villmink.
Målsetting 3.	Strategier
<p><i>Avskyting i Nordland skal være slik at den enkelte kommunes elgbestanders kondisjon ikke reduseres</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elgbestanden i Nordland skal ha et gjennomsnittlig kjønnsforhold på maksimalt 1,7 kyr per okse. 2. Kommunene skal i sine målsettinger ta bevisst stilling til størrelsen på sine elgbestander. 3. Alle kommuner skal ved utforming og rullering av kommunale målsettinger for hjorteviltforvaltning synliggjøre og vurdere forholdet mellom beitetilgang og størrelse på elgbestanden. Beitetaksering skal inngå som verktøy i dette arbeidet. 4. Sett elg per jegerdag i Nordland skal gjennomsnittlig ligge på maksimalt 0,8. 5. Gjennomsnittlig slaktevekt på kalv skal ikke reduseres over 5-årperioder

	<p>i den enkelte kommune, eller i fylket som helhet.</p> <p>6. Produksjonsraten («sett kalv per ku» og «sett kalv per kalvku») skal ikke reduseres over 5-årsperioder i den enkelte kommune eller i fylket som helhet.</p>
Målsetting 4.	Strategier
<i>Påkjørsler av hjortevilt og tamrein på vei og bane skal reduseres</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Behov for påkjørselsreduserende tiltak skal alltid vurderes på fylkesveger. 2. I sin rolle som vegeier skal fylkeskommunen prioritere tiltak på de strekninger som har flest påkjørsler. 3. Den kommunale arealplanleggingen og bestandsplaner skal brukes som verktøy for å redusere påkjørsler. 4. Påkjørselsutvalget skal brukes som et verktøy for forpliktende samordning av statlige og regionale etater og kommunene. 5. Det skal arbeides for bedre kunnskap som kan brukes i vurderinger av tiltak som reduserer påkjørsler på vei og bane. 6. Hjorteviltregisterets fallviltmodul skal være oppdatert. 7. Fylkeskommunens viltfond skal brukes aktivt til tiltak som kan bidra til å redusere påkjørsler av hjortevilt og øke kunnskapen om påkjørselsproblematikk.
Samarbeid i forvaltningen	
Målsetting 5.	Strategier
<i>Det skal utvikles møteplasser og nettverk i alle regioner for samordning av interesser og utveksling av kompetanse.</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Veiledningen av kommuner, frivillige organisasjoner og andre aktører skal utvikles med sikte på å oppnå gode møteplasser og nettverk. 2. Økonomiske midler skal brukes som verktøy for å få til gode samarbeid.

	3. Det skal legges til rette for at det kan etableres gode grunneiersammenslutninger.
Målsetting 6.	Strategier
<i>Det skal utvikles og etableres arenaer for samarbeid og kunnskapsutveksling mellom alle ledd av forvaltningen, frivillige organisasjoner og andre aktører.</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Det skal etableres faste møteplasser for nettverksbygging og kunnskapsutveksling med sikte på oppnå en bærekraftig forvaltning av høstbart vilt og innlandsfisk lokalt og regionalt og nasjonalt. 2. Det skal etableres faste møteplasser for nettverksbygging og kunnskapsutveksling knyttet til rekruttering til jakt og innlandsfiske, verdiskaping og næringsutvikling basert på vilt- og fiskeressursene og friluftsliv.

Indikatorer elg	
1.	Sett elg per jegerdag
2.	Sett kalv per ku
3.	Sett kalv per kalvku
4.	Sett ku per okse
5.	Slaktevektutvikling – kjønn, alder

4. Brukerperspektiver – naturressurser som gir samfunnsnytte og glede

Planarbeidet skal legge til rette for at jaktas og fiskets samfunnsnytte kommuniseres, opprettholdes og videreutvikles. Bærekraftsprinsippet skal ligge til grunn også for dette arbeidet.

4.1. Økologisk bærekraft – jegere og fiskeres betydning for forvaltning

Jakt og fiske utgjør i stor grad forvaltningen av våre høstbare vilt- og innlandsfiskearter i Nordland. Jakta og innlandsfisket gir kunnskap om ressursen, om dens rolle i økosystemet og om naturen for øvrig.

Et fokusområde i forvaltningen av høstbart vilt og innlandsfisk skal være å opprettholde rekrutteringen til jakt og fiske. Det blir viktig å sikre tilstrekkelig mange kunnskapsrike jegere og fiskere for å sikre en økologisk bærekraftig forvaltning for fremtiden.

Jakt er en aktivitet som krever en del tilrettelegging og kunnskap. Et viktig tiltak i rekrutteringsarbeidet må være å tilgjengeliggjøre jakt for ungdom og nybegynnere. Rekrutteringstiltak skal være et av flere prioriterte områder ved tildeling av tilskudd til vilttiltak. Småviltjakt er lettere tilgjengelig og krever i de fleste tilfeller mindre organisering enn hjorte- og elgjakt. Samtidig kan småviltjakt representere en vei inn i jegerstanden og til hjorteviltjakt. Rekruttering og opplæring av unge og nybegynnere til kunnskapsrike småviltjegere skal derfor ha høyt fokus. Imidlertid bør det også rettes fokus direkte mot rekruttering til hjortevilt-, og da særlig, elgjakt. For å møte de utfordringene knyttet til elgens bestandsutvikling og utspreidning som er sannsynliggjort i Nordland, er det viktig at det hele tiden opprettholdes en solid jegerstand, med kunnskap om økologi og forvaltning.

Vi vet at det er færre innlandsfiskere i dag enn før. Det som før kunne være matauk og inntektsgrunnlag er i dag i hovedsak redusert til «bare» å være en fritidsaktivitet. Den økende urbaniseringer øker også behovet for motivasjon, rekruttering og opplæring. Innlandsfiske er en aktivitet som enkelt kan tilrettelegges for barn og unge, og disse gruppene bør ha fokus i rekrutteringsarbeidet. Det er i dag gratis for alle barn under 16 år å fiske på offentlig og privat grunn.

Rekrutteringsaktiviteter i dag skjer i regi av mange ulike aktører, og bygger i stor grad på lokale initiativ. Dette innebærer at det oppstår store regionale forskjeller med tanke på i hvor stor grad målgruppen barn og unge faktisk nås av slike tiltak. Det bør derfor skje en større samordning av ressursene slik at aktivitetstiltakene på jakt og fiske i større grad rettes mot spesifikke aldersgrupper, og på lik linje over hele fylket.

Breddeorganisasjonene representert ved Norges Jeger- og Fiskeforening og Friluftslivets Fellesorganisasjon har en viktig rolle i rekrutteringsarbeidet til jakt og fiske. I tillegg er Statskog som tilbyr jakt og fiske til allmenheten en viktig aktør. Det blir derfor viktig å legge til rette for samarbeid mellom fylkeskommunen, kommunene, friluftslivets organisasjoner og rettighetshavere/grunneiere i rekrutteringsarbeid.

4.2. Økonomisk bærekraft – hvordan kan vi anvende naturressursene til næringsutvikling?

Jakt og fiske har økonomisk betydning for mange grunneiere og rettighetshavere. I tillegg kan jakt- og fisketurisme utgjøre en økonomisk forskjell for lokalsamfunnet, i form av overnatting og handel. Vilt- og fiskeressursene kan utnyttes til produksjon av lokale matprodukter.

Det er et grunnlag for større økonomisk utbytte av fiskeressursene gjennom satsing på fisketurisme. Mulighetene for innlandsfiske i Nordland kan bedres og kommuniseres bedre. Fylkeskommunen skal oppfordre til samarbeid mellom rettighetshavere til fiske, lokale interesseorganisasjoner, kommuner, Statskog og lokalt næringsliv. Slike samarbeid vil kunne bidra til at man oppnår et samlet, og dermed enklere tilgjengelig og kommuniserbart tilbud. Det er per 2015 laget få driftsplaner for innlandsfiskevassdrag i Nordland. Enda færre er iverksatt og fulgt opp, og i tillegg er næringsaspektet i liten grad synliggjort og diskutert i planene. Det er behov for en evaluering av hvordan driftsplanene fungerer som verktøy, og hvordan de kan utarbeides for at sikre at de bidrar til å oppnå ønsket effekt forvaltningsmessig og med tanke på næringsutvikling.

Forvaltningen av elgen har mulighet for større økonomisk betydning, både for lokalbefolkningen, grunneierne og resten av samfunnet. Jakta aktiviserer vel 8000 personer i Nordland og representerer en førstehåndsverdi på omtrent 30 millioner kroner. Svært mye at det økonomiske fundamentet skapes på lokalt nivå, både for rettighetshaverne og andre næringsutøvere. Det må legges til rette for at rettighetshaverne fortsatt finner det interessant å satse på produksjon av hjortevilt på sine eiendommer i et nært og godt samspill med både jord- og skogbruk.

Det meste av uttaket av vilt i Nordland går i dag tilbake til jegerens private husholdning. En fremtidig økt tilvekst eller høyere avskytingsprosent av gitt kvote, i for eksempel elgstammene, vil kunne gi større uttak til foredling. Interessen for økt grad av foredling lokalt og regionalt i Nordland bør derfor utredes og veiledningsmateriell utarbeides. Det bør være et mål å utvikle en infrastruktur med viltmottak og foredlingsbedrifter som kan ta hånd om kjøttet fra fellingssted og frem til forbrukerne. Dette vil kunne medføre en betydelig verdiskaping lokalt og regionalt. På sikt vil også næringsutvikling knyttet til foredling og salg av viltkjøtt kunne gi økt samfunnsaksept for jaktas betydning.

Innovasjon og nytenkning blir viktig fremover. Etterspørselen etter produkter og tjenester knyttet til jakt er økende. Også folks betalingsvillighet overfor fritidsaktiviteter vokser. Utvikling av nye produkter må skje innenfor nasjonale og internasjonale rammebetingelser, og der det er aktuelt og nødvendig, må sektorene sørge for en tilrettelegging.

For å skape en innvasjonskultur og utvikle bærekraftige produkter må det sikret et økt samarbeid mellom rettighetshavere, andre næringsaktører og det tilgjengelige virkemiddelapparatet. Statskog har omfattende erfaring med jakt og fiske, og utgjør en viktig samarbeidspartner og aktør i dette arbeidet.

Som en del av dette arbeidet bør det i samarbeid med naturvernmyndighetene i fylket etableres en større diskusjon om forholdet mellom bruk og vern i natur- og

landskapsvernområder. Nordlandsforskning har i 2014 utarbeidet rapporten *Bruk og vern i Nordland* på oppdrag fra Nordland fylkeskommune. Her vises det til hvilke barrierer og hvilke mulighetsrom for bruk av naturen som ligger i de ulike områdene. Rapporten har særlig fokus på hvordan en kan oppnå næringsutvikling knyttet til natur- og utmarksturisme i og i randsoner til verneområder. Lokal forankring og samordning mellom ulike aktører trekkes frem som viktig for å kunne lykkes med verdiskaping basert på vern. I Nordland er 17,65 % av arealet vernet som nasjonalparker, naturreservater, landskapsvernområder og andre vernekategorier. Dette gjør Nordland til et av de største vernefylkene i landet. I sammenheng med fokus på næringsutvikling knyttet til jakt og fiske, bør det derfor legges til rette for videre arbeid med fokus på mulig næringsutvikling basert på natur- og landskapsvern.

4.3. Sosial og kulturell bærekraft – ivaretagelse av friluftsliv og tradisjonell høstingskultur

Jakt og innlandsfiske har samfunnsmessig, historisk og kulturell betydning. I Nordland er det blant annet helleristninger av elg og fisk, samt fangstgroper for elg av arkeologisk verdi. Dette viser at vilt- og fiskeressursene har vært viktig for menneskene gjennom historien. Historisk har matauk vært et viktig aspekt ved jakt og innlandsfiske. I tillegg kommer for eksempel tidlig bruk av elgskinn for klær og telt og elgens gevir og bein til verktøy og redskap.

Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk skal bidra til å ivareta tradisjonell kunnskap om jakt, fangst og fiske og om videreføring og bruk av vilt- og fiskeressursene. Dette gjøres først og fremst gjennom et fokus på rekruttering og kunnskapsformidling. Økonomiske midler skal brukes til å støtte tiltak som bidrar til å ivareta og formidle jaktas og fiskets samfunnsmessige og kulturelle betydning for fremtiden.

Jakt og fiske utgjør også viktige bestanddeler av det helhetlige friluftslivet. Selv om jakt- og fiskerettigheter ikke omfattes av allemannsretten, utgjorde sannsynligvis tradisjonell høstingskultur basert på prinsippet om hevd deler av grunnlaget for etablering av allemannsretten slik vi kjenner den i dag. I verdenssammenheng er denne nesten unik i sin utstrekning, og kjennskap til, og bruk av allemannsretten er en forutsetning for at den holdes i hevd også i fremtiden.

Kjennskap til, og glede av, naturen stimulerer til videre bruk. Friluftsliv og naturglede må i stor grad læres fra barnsben av for å bli en del av voksenlivet. Ut fra denne kunnskapen kan man se deltakelsen i ulike friluftslivsaktiviteter som gjensidig avhengig av hverandre. Lek, opplevelse og læring i naturen stimulerer til naturglede, kunnskap, mestringfølelse og omsorg for omgivelsene. Dette er viktige kvaliteter for fremtidige jegere, fiskere og forvaltere, og vil kunne bidra til ønsket om å drive jakt og fiske. Likeledes vil mangel på slike erfaringer kunne føre til at naturen for mange føles fremmed, lite relevant eller til og med skremmende.

Det å komme seg ut i naturen, uavhengig om en går på jakt, fisker, samler skatter på opplevelsesferd eller bare går en tur, er viktig for fysisk og mental helse. Naturopplevelse og bevegelse gir både rekreasjon, ro, ny energi og mestringfølelse. Lek og bevegelse i natur er i tillegg viktig for den kognitive, fysiske og motoriske utviklingen hos barn og unge. Omgivelsene bidrar til identitet og stedstilhørighet. Viktigst i et forvaltningsperspektiv er kanskje at naturopplevelse og kunnskap om naturen vekker forvalterinstinktet i oss. For å ivareta rekrutteringen til forvaltning, jakt og fiske som friluftslivsaktiviteter blir det derfor viktig å opprettholde et helhetlig fokus på friluftslivet, samt tilrettelegging for og rekruttering til dette.

Et annet viktig aspekt ved det helhetlige fokuset på friluftslivet er kunnskapsutveksling, samarbeid og kommunikasjon. Friluftsliv som helhet, i tillegg til jakt, fiske og forvaltning, skal ha fokus på de samarbeidsarenaer fylkeskommunen arrangerer eller organiserer. Det skal oppfordres til samarbeid mellom forvaltningen, jeger- og fiskeforeninger, friluftslivets organisasjoner og reindriftutøvere. Utstrakt kontakt med og kunnskap om hverandre vil kunne bidra til at jaktas og fiskets samfunnsmessige verdi anerkjennes, og til å redusere eventuelle

konflikter mellom ulike brukere av utmarka. Fredelig sameksistens mellom de ulike brukerne av marka skal være et kontinuerlig mål. I tillegg skal det oppfordres til at kommuner, foreninger, lokallag og rettighetshavere samarbeider om formidling av kunnskap om naturen, høsting av denne og naturglede til barn og unge.

4.4. Målsettinger og strategier

Næringsutvikling	
Målsetting 7.	Strategier
<i>Verdiskapingspotensialet i høstbart vilt og innlandsfisk skal utnyttes i den lokale og regionale utviklingen.</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Videreforedling av kjøtt fra hjortedyr skal utvikles næringsmessig. 2. Jakt og fiske skal være en del av reiselivssatsingen i Nordland. 3. Det skal opprettes møteplasser for rettighetshavere, reiselivsnæringen og andre aktører. 4. God kunnskap om verdiskapingspotensialet i jakt og fiske skal legges til grunn for det kommunale næringsutviklingsarbeidet. 5. Det skal legges til rette for samarbeid mellom aktører og kommunene. 6. Det skal etableres gode ordningen for kjøp og salg av fiskekort.
Rekruttering	
Målsetting 8.	Strategier
<i>Nordland skal gjøre nytte av jakt og fiske som rekrutteringsarenaer til det helhetlige friluftslivet.</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rekrutteringstiltak skal vektlegges for å sikre et nødvendig antall jegere og fiskere til å høste av en bærekraftig produksjon. 2. Rekruttering av jegere og fiskere skal skje fra alle grupper i samfunnet. 3. I den kommunale arealplanleggingen skal viktige friluftsområder sikres, og gjøres tilgjengelig for alle. 4. Kultivering av fiskevann og trygging av adkomst skal brukes for å gjøre den by- og tettstedsnære marka attraktiv for barn og unge. 5. Det opprettes et tilstrekkelig antall universelt utformede fiskeplasser i alle regioner. 6. Gjennom kommunikasjon og åpenhet skal det etableres et god

	<p>omdømme for jaktas og fiskets samfunnsmessige verdi.</p> <ol style="list-style-type: none">7. Lag og organisasjoner skal stimuleres til kontakt med skoler og barnehager.8. Økonomiske midler skal benyttes for å stimulere til tiltak som har rekruttering til jakt som mål.9. Det skal utvikles og formidles kunnskap om gode fiskevann i Nordland.
--	--

5. Referanser

Gjertsen, A., I. Bay-Larsen, M. K. Fabritius, T. Magnussen & J. Olsen (2014). Bruk og vern i Nordland. NF-rapport. Bodø: Nordlandsforskning.

Stokke, S., H. C. Pedersen & O. T. Sandlund (2015). *Bestandsvurdering av viltressurser i Nordland fylke*. NINA rapport 1160. Trondheim, Norsk Institutt for Naturforskning.

6. Nyttige lenker

Nordland fylkeskommune:

<https://www.nfk.no/>

Nordland fylkeskommune – Forvaltning av høstbart vilt og innlandsfisk:

<https://www.nfk.no/tjenester/miljo/vilt-og-innlandsfisk/>

Kart:

[Nordlandsatlas](#)

Miljødirektoratet:

[Miljødirektoratet](#)

Fylkesmannen i Nordland

Rapportering:

[Hjorteviltregisteret](#)

[Flått og flue](#)

Lovverk:

[Lovdata](#)

[Viltloven](#)

[Lakse- og innlandsfiskloven](#)

Veiledning:

[Miljøkommune](#)

[Rundskriv – forskrift om forvaltning av hjortevilt](#)

Organisasjoner:

[Norges Jeger- og Fiskeforbund](#)

[Statskog](#)

